timi, aukštielninka, ištiestomis kojomis, rankos padėtos ant dubens kaulų, o pirštai nuleisti žemiau dubens kaulų. Jos kaklą puošė žalvarinė dvigubu pintu lankeliu antkaklė su kabliuku ir kilpele gale (lankeliai pinti iš 4 vielų). Šalia jos ant stuburo rasta žalvarinė saga. Kairėje krūtinės pusėje rasta žalvarinė skardinė, apskrita 7,8 cm skersmens segė išgaubtu viduriu. Ant abiejų rankų pirštų buvo po vieną juostinį žiedą. Pintas priekine dalimi žiedas rastas prie kairiojo alkūnkaulio. Po dešiniuoju žandikauliu rastas žalvarinis klaustuko formos auskaras. Trys sulipusios monetos, kurių vienoje pusėje stiebų vartai, kitoje - ietigalis ir kryžius, rastos prie kairio šlaunikaulio. Šalia monetų ant šlaunikaulio gulėjo geležinis įtveriamasis peilis. Prie kairės kojos blauzdikaulio stovėjo molinis puodas pripildytas anglių, su įmestu į vidų įtveriamu peiliu.

Iš vyrų kapų paminėtini kapai Nr. 12, 29. Kape Nr. 12 rasta odinė piniginė, kurios pakraščiai puošti pailgais žalvariniais apkalėliais, galąstuvėlis, diržo sagtis, įtveriamasis peilis ir graži geležinė grandinėlė, sudaryta iš 4 narelių. Kapo Nr. 29 inventorių sudarė geležinis plačiaašmenis kirvis, diržo sagtis, įtveriamasis peilis, kito peilio geležtė ir molinio puodo šukės. Tai vienintelis Karmėlavos senkapyje rastas kirvis.

Ištirtieji Karmėlavos senkapio kapai, remiantis radiniais ir monetomis, datuotini XIV a. pabaiga - XVI a.

## KIVYLIŲ (AKMENĖS RAJ.) SENKAPIS

Ada Cholodinska

Kivylių senkapis yra Akmenės raj. Klykolių apylinkėje, Kalvių

kaime, kairėje kelio Medemrodė-Klykoliai pusėje. Kalvos Š šlaitas nusileidžia į Agluonos senvagę, o R dalį supa Molupis, kuris čia pat įteka į Agluoną.

Gyventojai senkapį vadina Gaurylienės kapeliais (1925 m. prie senkapio pasistatė trobesius Gauryliai) arba Pamolupio kapeliais. Kultūros paminklų sąrašuose šitie kapeliai užregistruoti kaip respublikinės reikšmės archeologinis paminklas - Kivylių senkapio vardu, o vietinės reikšmės sąrašuose - kaip Pamolupio kapeliai. Iš tikrųjų tai vienas ir tas pats paminklas. Jokių duomenų apie senkapio radinius iki kasinėjimų nėra.

Išlikusi senkapio kalvelė yra 30x18 m dydžio. 1976 m. numatyta užtvenkti Agluonos upę ir įrengti tarpkolūkinį tvenkinį laukams drėkinti. Pakilęs upės vanduo plaus kalvos šlaitus. Todėl 1975 m. Mažeikių kraštotyros muziejus ištyrė šį senkapį. Ištyrus 256 $m^2$ plotą rasta daug pavienių akmenų, kurie tikriausiai yra iš suardytų pilkapių vainikų. Surinkta apie 400 radinių, kurių didžioji dalis yra atsitiktiniai - iš suardytų kapų.

Atidengta 15 XVI-XVII a. kapų. Daug to laikotarpio kapų suardyti statant kryžius, nes rasta daug pavienių to paties laikotarpio įkapių. Mirusieji laidoti 70-95 cm gylio duobėse, lentiniuose karstuose, sukaltuose masyviomis geležinėmis vinimis. Beveik visi griaučiai gulėjo galvomis į V ir ŠV. Guldyti aukštielninki, lygiagrečiai ištiestomis kojomis, dešinioji ranka ištiesta, o kairioji uždėta ant dubens kaulų. Prie visų griaučių rastos įkapės: geležiniai kriauniniai peiliukai, žalvariniai žiedai, monetos. Peiliai padėti prie šlaunikaulių, kartais ant krūtinės arba šalia. Žiedai, užmauti ant pirštų arba įdėti į piniginės, gulėjo ant krūtinės arba net prie kojų kaulų. Monetos gulėjo įvairiose vietose: po galva, ant krūtinės, juosmens ir net kojų srityje. Keliuose kapuose monetos aptiktos su odinių ir medžiaginių pini-

ginių liekanomis. Diržai aptikti prie pat kojų.

Ir kapų, ir atsitiktiniai radiniai daugiausiai blogai išlikę. Dalis atsitiktinių radinių yra aplaužyti, kitų dirbinių išlikę tik paskiri fragmentai.

Kapuose ir pavienių rasta net 40 kriauninių peilių arba jų fragmentų. Peilių kriaunos puoštos žalvarinėmis vinutėmis, žalvariniais lankeliais, kai kuriems į galus įkaltos žalvarinės kilpelės prikabinimui.

Atsitiktinai rastas vienas vienintelis smiltainio galąstuvėlis.

Gausią radinių grupę sudaro monetos (90) vienetų. Dalis jų rasta prie griaučių, didžioji dalis surinkta pavienių. Monetos smulkios ir gana įvairios: Zigmanto III Vazos (1587-1632 m.) lietuviški dvidenariai ir šilingai, Aleksandro (1492-1506 m.) lietuviški pusgrašiai, Gustavo Adolfo (1611-1632 m.) Rygos šilingai, Kristinos (1632-1654 m.) Rygos šilingai[1].

Prie aprangos daiktų reikia skirti tris pavieniui rastas pasagines segeles. Viena jų išplotais galais, kita cilindriniais, o trečioji stilizuotomis žalčio galvutėmis.

Kape Nr. 1 rastas labai puošnus odinis diržas, puoštas žalvarinėmis vinutėmis (pav. 19:1), su didele geležine apvalia sagtimi. Dar du puošnūs diržai rasti pavieniai (pav. 19:2, 3). Kapuose ir pavieniui rastos kelios nedidelės žalvarinės ir geležinės sagtelės.

Didžiausią šio senkapio radinių dalį sudaro žiedai arba jų fragmentai. Ir jų dalis iš kapų, o dauguma surinkti pavieniai, išlikę iš suardytų kapų. Šiame senkapyje vyrauja signetiniai žiedai. Jų rasta net 42. Kitą grupę sudaro žiedai sulituotais galais, kurių viršutinė pusė yra kiek paplatinta, profiliuotais kraštais ir ornamentuota gilokų

---

[1] Monetų chronologiją nustatė IEM Numizmatikos skyriaus vedėjas Z. Duksa.

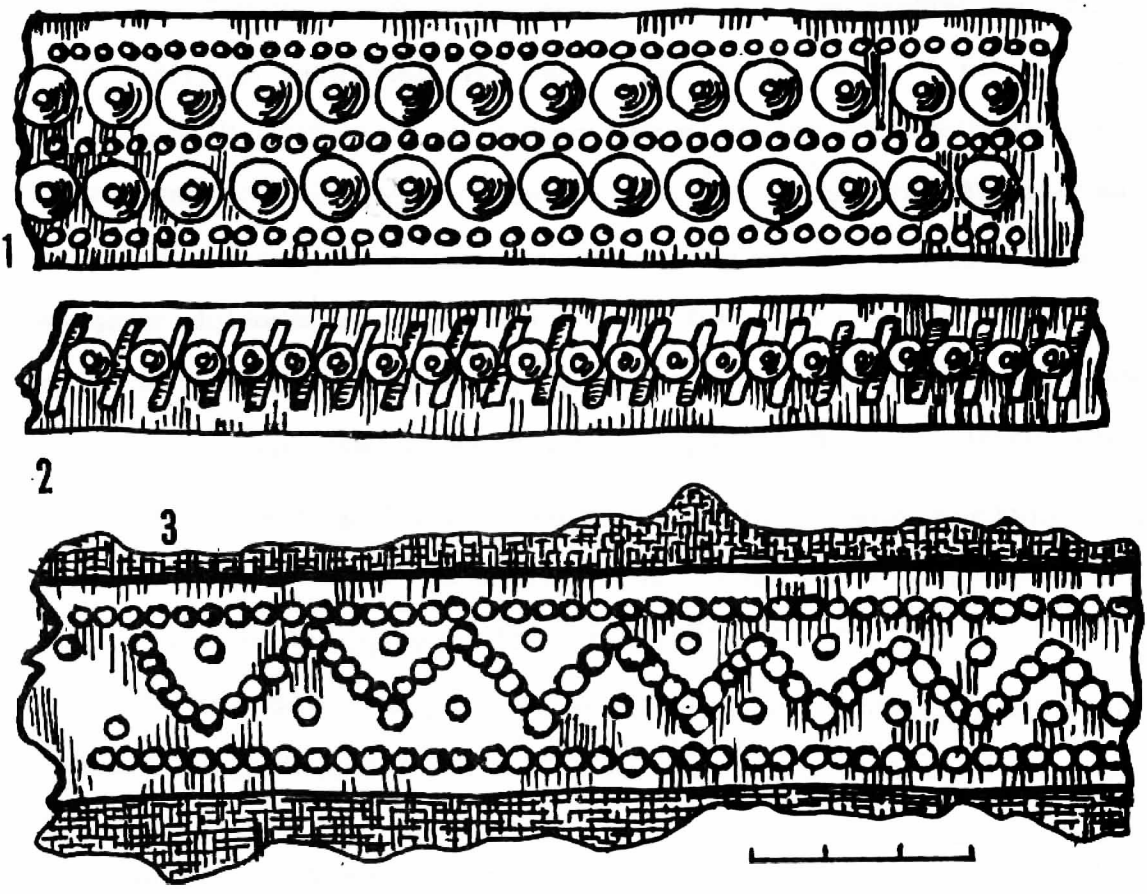


19 pav. Kivylių senkapyje rasti žalvariu puošti diržų fragmentai: 1 - iš kapo Nr. 1, 2-3 - iš suardytų kapų.

duobučių ornamentu. Keletas žiedelių rasta užkeistais galais, rombo formos išplatintu viršumi. Ketvirtą grupę sudaro žiedeliai, suvyti iš plonų žalvarinių vielelių. Penktą grupę sudaro juostiniai, vienodo storio, papuošti aplink einančiais grioveliais. Dalis šių žiedelių yra su įmuštomis raidėmis.

Pagal monetas ir žiedus kapus tenka datuoti XVI a. pabaiga -

XVII a. pirmąja puse.

Kasinėjant senkapį, rasta nemažai atsitiktinių radinių, žymiai ankstesnių už išlikusius kapuose. Jie dauglausia rasti tiriant kalvos šlaitus. Surinkti 5 įmoviniai kirviai, 5 nedideli geležiniai dalgeliai, 5 įmoviniai ietigaliai, taip pat žalvarinė profiliuota segė ir pasaginės emaliuotos segės ataugėlė (?)[1], 5 juostinės apyrankės ir dviejų fragmentėliai (dvi jų puoštos akučių ornamentu).

Visi šie radiniai rodo, kad čia žmonės buvo laidojami ir II–III a. Tai patvirtina ir rastieji visose perkasose didesni ir mažesni akmenys, kurie tikriausiai yra iš suardytų pilkapių akmenų vainikų.

## PAKRITIŽIO (PANEVĖŽIO RAJ.) SENKAPIO TYRINĖJIMAI 1975 METAIS

Juozas Markelevičius

MMT žvalgomoji archeologinė ekspedicija Panevėžio rajone 1975 m. aplankė Raguvos vidurinę mokyklą, kurioje kraštotyrininkų sukaupta nemažai archeologinių radinių. Čia pateko ir keletas radinių iš Pakritižio (Paliepių) kaimo. Senkapis į archeologijos paminklų sąrašą neįrašytas. Talkininkaujami Raguvos vidurinės mokyklos moksleivių, iškasėme kelias bandomąsias perkasas[2], norėdami patikrinti, ar likę dar šioje kalvelėje kapų ir kokio jie laikotarpio.

---

[1] Panaši į "Lietuvos archeologijos bruožų" pav. 152 segės ataugėles.

[2] Ю. Маркелевичюс, М. Пачеса, Новые погребальные памятники в Паневежском районе, - АО 1975 года, М., 1976, с. 438-439.